

(tj. ustno ljudsko izročilo) in etnografijo po drugi strani (tj. t. im. materialna kulturna pričevanja)«. Vendar vse te pripombe ne spremenijo naše pglavitne ocene o knjigi, da namreč vsebuje kleno oblikovano in nemalo izvirno pojmovano podobo o razvoju nemške etnologije.

Angelos Baš

Viewirtschaft und Hirtenkultur.

Ethnographische Studien. Herausgegeben von László Földes. Akadémiai kiadó, Budapest 1969. Str. 903.

Že po obsegu je knjiga taka, da je ne doseza kako drugo delo iz naše stroke v bližnji preteklosti. Glede na to, da je vsebina omejena na eno samo področje, ki je v njej obravnavano z najrazličnejših krajevnih, časovnih in snovnih vidikov, pa vzbuja tem večje spoštovanje do uredništva (sodeloval je tudi Béla Gunda) in založnika. Ta zbornik je nadaljevanje podobnega dela *Viehzucht und Hirtenleben in Ostmitteleuropa* (Budapest, 1961) v istem uredništvu. Vendar prinaša nova knjiga razprave s širšega območja in s tem dokazuje ter pojasnjuje povezanost srednjeevropske ljudske kulture z oblikami živinoreje v Aziji in severni Afriki. Zato so obdelani poleg kmečke hlevske živinoreje tudi nomadstvo, transhumanca in planšarstvo. Poleg načelno metodoloških študij o nomadstvu prinaša knjiga razprave o zgodovini te panoge pri raznih azijskih in severnoafriških ljudstvih (Anatolija, Iran, Kirgizi, Uzbekistan, Tadžikistan, Afganistan, Tuaregi, prvotni Madžari). Ker so v prejšnji knjigi bile obdelane glavne oblike živinoreje in pastirstva v jugovzhodni in vzhodni srednji Evropi, so s tega področja sedaj nadrobneje obdelana nekatera vprašanja, tako uporaba živine pri vpregi, mlekarnstvo, pravna stran (davki, znaki), pastirski prazniki, oprema pastirjev (M. Gavazzi: Oprema balkanskih pastirjev). Med temi vprašanji obravnava več spisov vlaško pastirstvo ki je za karpatsko območje tako pomembno (K. Dobrowolski o poljskem pastirstvu, D. Krandžalov o nastanku karpatskega pastirstva in njegovega besednega zaklada, J. Macurek o vlaški kolonizaciji v zahodnih Karpatih itd.). V vrsti razprav so obdelana vprašanja o madžarski živinoreji, ki za etnologa tako poučno veže azijske in različne evropske prvine ter oblike: o gozdni paši v Prekdonavju, o ovčarstvu v zadrugah Polovcev, o vžganih živinskih znamenjih, o pomladanskih praznikih pastirjev, o velikosti kmetij in številu živine v 14.—15. stol., o tradicionalnem mlekarnstvu. Te raziskave pa dopolnjujejo sorodne študije iz sosednih držav: Jugoslavije, Romunije, Poljske in Češkoslovaške, posebno glede na mlekarnstvo. Tako je za zadnje področje ustvarjena podlaga s tolikom zbranim in obdelanim primerjalnim gradivom za sestavne sintetične študije o oblikah mlečnega ljudskega gospodarstva v srednji Evropi, kar bo omogočilo nadaljevati take raziskave tudi v drugih deželah. Šele tako bomo prišli do dokončnih zgodovinskih spoznanj o razvoju tega tako pomembnega območja kulture, o stikih med posameznimi ljudstvi in gospodarskimi oblikami v mlekarskih oblikah itd. Ustavili smo se dalje pri tem vprašanju zavoljo tega, da poudarimo, kako daleč smo še na mnogih področjih do tiste stopnje raziskavanj, ki naj bi vsaj relativno ustrezala namenom naše znanosti. Zelo pomembna so tudi dognanja o drugih straneh planšarstva v obravnavanih območjih.

V prejšnji in v tej knjigi je o tem obsežnem in pomembnem gospodarskem področju zbrana toliko sistematičnega gradiva in toliko dognanj, kot doslej nikjer drugod v tako širokem obsegu. Vse to bo omogočalo nadaljnje študije in približanje bolj dokončnim spoznanjem tudi na tem tako raznovrstnem in večkrat zapletenem področju ljudske omike. Kako obsežna in bogata je vsebina knjige, dokazujejo tudi besedni registri na njenem koncu (slovenskih besed je za dve strani), ki obenem s stvarnim registrom omogočajo primerjalni študij vseh v knjigi obravnavanih predmetov, oblik, področij itd. Vse to pa seve dopolnjuje tudi seznam slovstva pri vsaki razpravi, kar je vrednost zase.

Vilko Novak

Műveltség és hagyomány.

Studia ethnologica Hungariae et Centralis ac Orientalis Europae. Urejuje Bela Gunda s sodelovanjem J. Szabadfalviya in Z. Ujváryja. IX. Debrecen, 1967. X. Debrecen, 1968.

O tem zborniku, ki je poleg izdaj naše stroke v Budimpešti edina madžarska stalna publikacija zunaj glavnega mesta, smo že poročali ob njegovem začetku. Zdaj je že dosegel prvo desetletje in dokazal svoj smisel ter se lepo uveljavil (glej tudi poročilo v tem letniku SE o XI .letniku!). Ker sega tudi v nemadžarska območja in prinaša v tujih jezikih vsaj nadrobno kazalo k večjim razpravam uali njih posnetek, zasluži ter omogoča zanimanje pri strokovnjakih sosednih narodov.

Nekateri letniki prinašajo po več razprav in študij, nekateri pa vsebujejo eno samo obsežnejšo razpravo. Tako objavlja v IX. zvezku Nándor I k v a i monografijo Poljedelstvo v srednjem delu zemljiškega pogorja. To je le eno od mnogih del, ki so jih objavili kot plod sestavnega etnološkega raziskavanja v tem severnovzhodnem pogorju Madžarske od 1956—1966. Njihov seznam objavlja urednik B. Gunda na začetku zvezka. To veliko delo je gmotno podprla Madž. akademija znanosti. Pričujoča razprava je nastala ob raziskavanju v 22 vaseh in prikazuje stanje v prvi polovici tega stoletja, v uvodu pa sega nazaj do nastanka teh vasi, kolikor je za umevanje potrebno.

Avtor si je tudi prizadeval, napredovati metodološko v dosedanjih ne majhnih raziskavanjih tega področja kulture na Madžarskem. Ni sledil predhodnikom ki so opisovali ali le posamezne dejavnosti v poljedelstvu ali pa sledili delu po letnih časih. Prilagodil je etnološkimi vidikom raziskovalno metodo agrarne znanosti in obdelal poljedelstvo kot celoto. Zato prinaša njegovo delo zelo koristna dognanja tako npr. glede spremembe orodja, o organizaciji dela itd. Nadrobni nemški povzetek omogoča uporabo teh dognanj tudi pri nas.

Deseti letnik zbornika Omika in izročilo vsebuje spise mnogih avtorjev. Mil. S. Filipović pše o Madžarih v severnobosanskem in severnosrbskem ljudskem izročilu; Thor Heyerdahl o prazgodovinski kulturi Velikonočnega otoka. Domači avtorji obravnavajo